

BLADET FRA MUNNEN: Vi etterlyser en helhetlig forvaltning av Osломarkavassdragene¹

Under vignetten «Bladet fra munnen» inviterer redaksjonskomiteen for VANN mennesker med meninger og tilknytning til vann og vannfagene til å presentere aktuelle hjertesaker. Denne gangen er det Bo Wingård, leder av Bærum Elveforum, som har ordet og spalteplassen.

Hvorfor greier verken kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer å sørge for at vannmiljøet ikke blir nedprioritert i forhold til utbyggers økonomiske interesser?

Dagens vassdragsforvaltning er fragmentert. Ingen har det overordnede ansvaret.

Vår søsterorganisasjon Oslo Elveforum har som en av sine seks hovedoppgaver å arbeide for at man i Oslo innen 2020 får juridisk bindende forvaltningsplaner for alle levende vassdrag. Men når man nedenfor leser om alle etater som skal involveres i planarbeidet, og hvor mange motstridende interesser man underveis vil måtte takle, kan man lure på hvordan en frivillig organisasjon skal kunne skaffe tilstrekkelig med ressurser for å komme i mål. Dessuten kan man lure på hvilken etat som har ansvaret for at slike forvaltningsplaner kommer på plass – NVE? Miljødirektoratet? Fylkesmannen? Kommunen – og i så fall hvilken etat?

¹ Osломarkavassdragene omfatter elver som drenerer ned til Oslofjorden, fra Askerelva i vest til Ljansbekken i øst, og i tillegg Nitelva som renner ut i Øyeren og øvre deler av Asdøla som renner til Lierelva.

Vassdragsforvaltning inkluderer vannforvaltning, som skal sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet (med vannforskriften som oppskrift). Vassdragsforvaltning omfatter mer: Fisk, kulturminner, arealer, friluftsliv, natur- og landskap, jord- og skogbruk knyttet til vassdrag, samt dammer, grunnvann, reguleringer og lukking og åpning av bekker. Vassdragsforvaltning berøres av vassdragsloven, vassdragsreguleringsloven, industrikonsesjonsloven, kulturminneloven, forurensningsloven, lov om laksefisk og innlandsfisk mv., plan- og bygningsloven, granneloven, skogbruksloven, jordloven, naturmangfoldsloven og friluftslivloven.

Da vi i sin tid arbeidet med uttalelse i forbindelse med Kommunedelplanen for Sandviksvassdraget brukte vi uttrykket *forvaltning på vassdragets premisser*. Vi ville at den byggefrie sonen skulle være minst 30 m, at elven skulle få tilbake store deler av sine naturlige flomsletter, at tette flater og elveforbygninger skulle fjernes, og at det skulle etableres et bredt vegetasjonsbelte. Vi ønsket et godt gyte- og oppvekstmiljø for laks og sjørret (Sandviksvassdraget er Oslofjordens viktigste vassdrag for anadrom fisk), og

vi ville ha vassdragsnære områder der dyr og mennesker kan ferdes i et godt naturmiljø.

Men næringslivet trenger mer plass. Vei- og kollektivtrafikk krever sitt. De vassdragsnære områdene bygges ned. De økonomiske interessene får større vekt enn de miljømessige.

Statens Vegvesen (SVV) er i ferd med å bygge en firefelts motorvei over Sandvikselven ved Wøyen. Her er det en bred elveslette. SVV har en formingsveileder for vann: "Utfyllinger i elver og bekke drag bør unngås. Veggen bør i stedet gå på bru." Men formingsveilederen er rettleidende og ikke bindende. SVV er snart i ferd med å legge veien og en stor rundkjøring på elvesletten. Alternativet hadde vært å bygge en bro over. Da kunne vi fått gode trekkveier for vilt og avskjermete gang- og sykkelveier for folk. I stedet får vi en massiv veifylling med mye trafikkstøy. Vassdragsmiljøet har tapt.

Et tredje eksempel er nedre del Lysakerelven. Der var vegetasjonssonen satt til 30 meter, men utbygger fikk redusert den til 20 meter. Men man ønsket seg nærmere elvekanten, og fikk ytterligere tillatelse til at et av byggene fra 2. etasje og oppover kom fem meter nærmere elvebredden. Videre fjernet man vegetasjonen mellom det nyeste næringsbygget (der Statkraft leier kontorer), og steinsatte skråningen. Og mesteparten av de store trærne langs elvebredden ble felt da man anla en gangvei mellom bebyggelsen og elven.

Men det ser da ryddig ut? Ja visst! Men i Lysakerelven har vi laks og sjørret. Fisken trenger tette og overhengende trær der de kan søke ly og finne skygge. Lysakerelven er næringsfattig, og nedfall fra trær og busker gir fisk og bunndyr et viktig næringstilskudd. Det ser ryddig ut for dem som arbeider på Lysaker og som går langs elven, men det går på bekostning av levetilstandene for laks og sjørret.

Hvorfor kunne verken kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer sørge for at vannmiljøet ikke ble nedprioritert i forhold til utbyggers økonomiske interesser?

Et fjerde eksempel er planleggingen av T-banen fra Lysaker til Fornebu og T-banestasjonen på Lysaker. I sitt første forslag overser

Ruter Vannressurslovens miljøkrav. Levekårene for de anadrome fiskeartene forverres. Ruter viser liten forståelse for miljøet i og langs Lysakerelven.

Utgangspunktet for Vassdragsloven, som vi fikk i 2000, var Odelstingsproposisjon 39 (1998-99). Her ble listen lagt høyt, og vi hadde visjoner om at vi kunne få en vassdragsforvaltning på vassdragets premisser. Mektige og toneangivende samfunnsinteresser kom med sine innspill, og vi fikk et lovverk som fordelte ansvaret på mange instanser:

- NVE uttaler seg om flom og skred.
- Fylkesmannen har ansvar for kantvegetasjon og grunneiers vannuttak.
- Helsedepartementet har ansvar for nye drikkevannskilder.
- Norges Geologiske Undersøkelser er myndighetsorgan for grunnvannsboring.
- Kommunen er myndighetsorgan for vannets løp i vassdrag, infiltrasjon og allmennhetens rådighet i vassdrag.
- Miljødirektoratet er forvaltningsorgan for Naturmangfoldsloven. Hva forurensninger eller kvalitetsmål for vassdrag angår viser den til Vannressursloven.
- Vi har fått et godt verktøy i Vanddirektivet. Det skal settes inn store ressurser for å bedre vannkvaliteten i alle Oslomarkavassdragene. Her har kommunene et stort ansvar, og fylkeskommunen er overordnet myndighetsorgan.

Markaloven nevner verken bekk, elv eller vann. Hva med Rikspolitiske Retningslinjer som følger med Verneplan for vassdrag? Retningslinjene tillegges liten eller ingen verdi når vassdragene renner gjennom urbane områder.

Oslo kommune er en pådriver for å åpne lukkede bekker, godt heiet frem av Oslo Elveforum. Bærum kommune følger etter. I den kommende Kommuneplanens arealdel får vassdragsforvaltning en fremtredende plass.

Men med referanse til de fire eksemplene fra Sandviksvassdraget og Lysakerelven ovenfor, er det SVV, Ruter og store utbyggere som ødelegger gode vassdragsmiljøer. Det er vassdragene som

må ta regningen når penger skal spares og profitten skal økes.

Vi har et lovverk som tar for seg ulike områdene av vassdragsforvaltning. Vi har kompetente instanser innen hvert område. Men ingen av dem er vassdragsforvaltere.

Vi skulle gjerne hatt et departement med overordnet myndighet og tilhørende lovverk til å forvalte Osloområdene på vassdragenes premisser!

Vann på flaske, vann i saft.
Vann i slangen.
Vann til alt.
Vann, vann, vann.

Fra diktet Vann,
skrevet av elever på 1. og 2. trinn
Hellevik skole, Egersund